

Justitiedepartementet
Ju2024/00206

Yttrande över betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)

Inledning

Utredningens förslag vilar till stor del på rättspolitiska överväganden. I dessa delar lämnar tingsrätten inga synpunkter. Utifrån de aspekter som tingsrätten har att beakta vill tingsrätten framföra följande.

Sänkt straffbarhetsålder

Förslaget om en särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder utgör en fundamental ändring på det straffrättsliga området. Förutom en förändring av själva straffbarhetsåldern innebär förslaget om en differentierad straffbarhetsålder också att frågan straffrättsligt ansvar för 14-åringar i viss mån kommer att bli en bedömningsfråga, vilket medför oförutsebarhet. Exempelvis blir det beroende av hur domstolen rubricerar en gärning. Differentierad straffbarhetsålder kan befaras leda till praktiska tillämpningsproblem. Dessa tillämpningsproblem har tagits upp i flera experters särskilda yttranden, men inte analyserats i tillräcklig grad i utredningen.

Undanröjande av ungdomspåföljder m.m.

Utredningen har föreslagit att väsentlighetsrekvisitet för att en dom på ungdomstjänst och ungdomsvård ska kunna undanröjas ska tas bort och att den nya formuleringen ska skärpa kraven på den dömde. Samtidigt anges att vissa avvikelser får accepteras och att det bör vara en viss nivå av misskötsamhet för att undanröjande ska bli aktuellt. Enligt utredningen får den närmare gränsdragningen utvecklas i rättstillämpningen. Tingsrätten ser att det finns en risk för att ändringen endast blir språklig och att önskade skärpta krav uteblir om gränsdragningen överlämnas till rättspraxis. Bortsett från denna synpunkt tillstyrker tingsrätten förslagen som presenteras i avsnitt 10 och 11.

Utvärdering av pågående reformer

De senaste åren har flera utredningar tillsatts på straffrättens område inriktade på unga lagöverträdare och den straffrättsliga särbehandlingen av dessa. Flera utredningar har även tillsatts avseende sociala insatser inriktade på unga lagöverträdare. Utredningen konstaterar i avsnitt 8.7.6 att de åtgärder som har vidtagits och som planeras på det sociala området varken var för sig eller sammantaget med de straffrättsliga reformer som nyligen har genomförts eller planeras är tillräckliga för att möta den allvarliga samhällsutvecklingen och tillgodose behovet av särskilda åtgärder mot

mycket unga lagöverträdare som begår allvarliga brott. Hur utredningen har kommit fram till den slutsatsen redovisas emellertid inte.

Enligt tingsrättens uppfattning är det mycket svårt att överblicka vilka effekter som nyligen genomförda och kommande åtgärder och reformer får. Därmed är det svårt att bedöma huruvida ytterligare förslag på åtgärder och reformer är motiverade. Det är också till viss del oklart hur de olika reformerna kommer att förhålla sig till varandra och det tänkbara framtida regelverket är ännu svåröverskådligt. Tingsrätten finner mot denna bakgrund att det kan finnas skäl att invänta en utvärdering av pågående reformarbete på socialtjänstens och straffrättens område innan ytterligare åtgärder övervägs.

Bilaga 3 – en generell sänkning av straffbarhetsåldern

Regeringen har efterfrågat synpunkter på förslaget i bilaga 3 om en generell sänkning av straffbarhetsåldern. Tingsrätten instämmer i utredningens bedömning att det inte framkommit tillräckligt starka skäl för en generell sänkning av straffbarhetsåldern. Tingsrätten avstyrker förslaget av samma skäl som anges i utredningen. I övrigt har tingsrätten inga synpunkter på förslagets utformning.

Yttrandet har beslutats av lagmannen Christoffer Démery. Chefsrådmannen Gunilla Robertsson och rådmannen Anna Atanasova Andersson har deltagit i beredningen. Föredragande har varit tingsfiskalen Anna Holmström.

Christoffer Démery